

K sedmdesátým narozeninám Stanislava Štamberga

Vojtěch Turek

Národní muzeum, Cirkusová 1740, 193 00 Praha 9; vojtech_turek@nm.cz

Turek V., 2019: K sedmdesátým narozeninám Stanislava Štamberga. – Journal of the National Museum (Prague), Natural History Series 188: 173–186.

V letošním roce si připomínáme 70. narozeniny RNDr. Stanislava Štamberga, CSc., dlouholetého pracovníka Muzea Východních Čech v Hradci Králové a světově uznávaného specialistu na sladkovodní permokarbonské ryby. Narodil se 17. července 1949 v Dolních Bučicích u Čáslavi. Po absolvování gymnázia (tehdy střední všeobecně vzdělávací školy) v Čáslavi studoval v letech 1967–1972 geologii – paleontologii na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze a studia ukončil s titulem „doktor přírodních věd“. V roce 1987 zde obhájil kandidátskou disertační práci *Actinopterygii střeďočeských karbonských pánví* a získal titul „kandidát geologických věd“. Ještě za studií, v roce 1971 nastoupil na místo geologa – paleontologa v Muzeu Východních Čech v Hradci Králové, kde pracuje doposud. Kromě popularizace paleontologie formou výstav a populárně vědeckých publikací se profesně zaměřil na studium karbonských a permských paprskoploutvých ryb ze sladkovodních pánví Českého masivu. V terénu se soustředil především na lokality v podkrkonošské a vnitrosudetské pánvi a na lokality v boskovické brázdě. Srovnávací materiál získával i během výzkumů sladkovodních permokarbonských sedimentů v Německu a ve Francii. Dosud publikoval 56 významných vědeckých pojednání a ve své badatelské činnosti nikterak nepolevuje.

Obr. 1. Stanislav Štamberg, 2013.
Foto: M. Beneš.

Cesta k paleontologii

Jak se dostal Stanislav Štamberg k paleontologii? Od raného mládí se zajímal o přírodu, ke které měl v místě svého rodiště velmi blízko. Ve znárodněné pile jeho prarodičů, kterou do deseti let často navštěvoval, pozoroval různé brouky a v blízkém okolí i spoustu dalších živočichů. Jeho strýc Karel Nauč, dlouholetý člen ornitologické společnosti, v něm probudil intenzivní zájem o ornitologii. Všechny volné dny pak Standa trávil kroužkováním ptáků a na vycházkách do přírody. Po dokončení gymnázia podal přihlášku ke studiu zoologie na Přírodovědecké fakultě UK v Praze. Tehdy se také snažil najít prázdninovou brigádu,

Obr. 2. Stanislav Štamberg a Boris Ekrť při společných terénních výzkumech křídových usazenin na skalním ostrohu v jz. části vodní nádrže Rozkoš u České Skalice, 2019. Foto: J. Sklenář.

během níž by se mohl podílet na nějakém přírodovědeckém, nejráději zoologickém výzkumu. Prostřednictvím svého strýce lékaře Karla Pěkného se Standa seznámil se Zdeňkem Špinarem, profesorem paleontologie na Přírodovědecké fakultě UK. Ten každoročně o letních prázdninách organizoval terénní práce a sběry na lokalitě Bechlejovice u Děčína a sháněl vhodné pomocníky. Když Standa pana profesora navštívil v jeho starším bytě na Spořilově, dá se říci, že si hned „padli do oka“. Oba byli rodáci z Čáslavska a Standa si ho navíc získal svým hlubokým zájmem o ornitologii, která byla rovněž velkým koníčkem pana profesora. Poprvé se tak v létě r. 1967 mohl zúčastnit terénních paleontologických výzkumů, navíc na světově proslulé lokalitě, ze které pocházejí mimořádně příznivě zachované nálezy terciérních žab i dalších obojživelníků. Pan profesor Standu navíc přesvědčil, aby místo zoologie studoval paleontologii. Zařídil mu tehdy i převedení jeho přihlášky ze zoologie na geologii. Vlastně mu tak připravil velmi podobnou životní dráhu své vlastní. Jeho pro změnu „předělal“ z ornitologa na paleontologa prof. Radim Kettner. Záznam o tom lze nalézt v dopise z terénu ze Slovenska ze 4. července 1936, který prof. Kettner adresoval geologu dr. Josefu Svobodovi.

Studium

Se Stanislavem Štambergem jsem se poprvé setkal na jaře roku 1967 u přijímacích pohovorů na Přírodovědeckou fakultu UK. Bylo to v roce, kdy fakultu opustil prof. Radim Kettner, snad nejvýznamnější postava české geologie první poloviny 20. století. Necelý rok po něm zemřel i proslulý popularizátor paleontologie prof. Josef Augusta, jehož knížky ilustrované akademickým malířem Zdeňkem Burianem nás v dětství poutavým způsobem zaváděly do dávné minulosti Země. Byla to doba intenzivních geologických výzkumů a s ní spojených nových převratných objevů, zejména z planetární a endogenní geologie i paleontologie. V mnoha ohledech se tehdy zásadně měnily dosavadní představy o mechanismu horotvorných pochodů, složení planet i historii Země. Teorie litosférických desek se stala široce přijímanou.

Při vzpomínkách na léta trávená na studiích na Přírodovědecké fakultě UK nelze nezmínit alespoň některé pedagogy, jejichž přednášky nás v prvních letech nejvíce oslovily. Patřili mezi ně např. profesori Jiří Novák přednášející nám tehdy krystalografii, Bohuslav Hejtman a František (Ferry) Fediuk petrografii či později Zdeněk Pouba ložiskovou geologii. Ve vyšších ročnících šlo hlavně o pedagogy, kteří nám zevrubněji přibližovali paleontologii, tedy specializaci, kterou jsme si zvolili. Brilantní přednášky prof. Vladimíra Pokorného nás uváděly do evoluční problematiky, zajímavé přednášky doc. Jarmily Kukulové z paleoekologie se

nesly v duchu Komenského zásady „škola hrou“. Se základy paleoekologie nás seznamoval i doc. Ferdinand Prantl. Po letech strávených v 60. letech ve vězení byl však tehdy již ve velmi špatném zdravotním stavu. Nelze nezmínit i výběrovou přednášku prof. Zdeňka Špinara z paleontologie obratlovců probíhající v přátelské atmosféře jeho pracovny. Se sedimentologickou problematikou nás poutavou formou výběrové přednášky seznamoval dr. Petr Čepek. Pak to byly ještě nezapomenutelné geologické exkurze do Barrandienu a moravského devonu vedené dr. Ivo Chlupáčem z Ústředního ústavu Geologického, kterých jsme se oba zúčastňovali. Profesně Standu již za pobytu na Přírodovědecké fakultě formoval a na studium obratlovců nasměroval prof. Z. Špinar. I za studií mu Standa jezdil pomáhat při výkopových pracích a paleontologických výzkumech do Bechleovic. Učil se zde trpělivosti, sbíral zkušenosti a jejich přátelství se tak ještě více utužovalo. Často ho navštěvoval i po studiích v jeho letním „sídle“ v Prisku u Kamenického Šenova, kam pan profesor pravidelně na léto odjížděl a také doma v jeho pozdějším spořilovském bytě. Kdyby Standa nebyl rodinně pevně zakotven ve Východních Čechách, téměř jistě by ho čekala odborná kariéra na Přírodovědecké fakultě UK v Praze.

V muzeu

Takřka současně, kdy S. Štamberg nastoupil do Muzea v Hradci Králové, přijal jsem místo pomocného a posléze odborného asistenta v paleontologickém oddělení Národního muzea. Pro nás oba se instituce, ve kterých jsme začali svou odbornou kariéru, staly i místem, kde jsme setrvali i po dosažení důchodového věku. Odchodem z fakulty naše vzájemné úzké kontakty nekončily. Přes odlišné zaměření v rámci oboru jsme uskutečnili mnoho společných terénních výjezdů i studijní cesty do zahraničí. Z naší těsné spolupráce měly užitek obě instituce. Šlo především o společné terénní výzkumy, technickou spolupráci při přípravě materiálu pro publikace, obohacování muzejních sbírek o fosilie z přfležitostných odkryvů i spolupráci na různých výstavních projektech a přípravě trvalých expozic.

V muzeu měl S. Štamberg na starosti, kromě sbírky fosilií, kterou během své pracovní kariéry cílevědomě rozšiřoval, také sbírku mineralogickou a petrologickou. Také jí věnoval nemalou pozornost a významně ji obohatil, zejména o nákupy jednotlivých minerálů i celých kolekcí od sběratelů. Pro mnohé sběratele zkamenělin z východních Čech se stal jediným dostupným paleontologem, se kterým mohli konzultovat své nálezy, a který jim mohl poskytnout fundovanou radu. Nikoho neodbyl, každému věnoval vzácný čas. Patřil mezi ně i Boris Ekrt, jeho pozdější mladší kolega z Národního muzea. Jak vzpomíná, S. Štamberga začal pravidelně vyhledávat za gymnaziálních studií, když začal systematicky pátrat po permských zkamenělinách na Broumovsku: „*Standu považuji za svého prvního a zásadního učitele paleontologie, který k mé původně sběratelské vášni přidal nový – vědecký rozměr. Radil mi, jak fosilie*

Obr. 3. Transport bloku permských bituminózních břidlic vytrženého ze dna Jizery na lokalitě Semily (za stělnicí), 2016. Zleva: Milan Libertín, Stanislav Štamberg a Boris Ekrt. Foto: L. Nývlt.

studovat, připravovat, dával a půjčoval mi odbornou literaturu. Byl jsem vždy až zaskočený, kolik mně, neznámému studentovi, věnuje času a důvěry. Když jsem se rozhodl svá první paleontologická bádání přetvořit v práci Středoškolské odborné činnosti, obětavě mi dělal konzultanta, a co jsem se od něj naučil, z toho jsem čerpal ještě dlouhou dobu. (Ekrtova práce tehdy vyhrála celostátní kolo v oboru geologie a v konkurenci s dalšími přírodovědeckými obory získala prestižní cenu Jaroslava Heyrovského.) Empatický přístup S. Štamberga ke sběratelům přináší své ovoce. Mnohdy se tak S. Štamberg včas dozvídá o příležitostných odkryvech a lokalitách, které by jinak zůstaly stranou jeho pozornosti a od sběratelů získává i vědecky cenný materiál pro své studie.

Obr. 4. Pátrání po fosilích v permských sedimentech boskovické brázdy na lokalitě Újezd u Černé hory, 2018. Fotoarchiv S. Štamberga.

Pokud jde o spravované sbírky zkamenělin a minerálů, S. Štamberg je postupně všechny uvedl do perfektního pořádku. Vlastní výzkum zaměřil na studium karbonských a permských obratlovců, i když v jeho bibliografii najdeme i práce týkající se bezobratlých či biostratigrafie permokarbonu.

V roce 1974 se S. Štamberg s rodinou přestěhoval z malého domku ve Vrdech u Čáslavi do Stěžer u Hradce Králové. Měl tak blízko nejen do muzea, ale i do terénu, který v následujících letech nejčastěji navštěvoval, tj. do Podkrkonoší a vnitrosudetské pánve. Jednou z prvních lokalit, kterou zevrubně zkoumal, byla Horní Kalná. Ke sběru fauny na

zbytých haldu u někdejšího dolu na měď se vracel opakovaně, a to i s kolegy z Národního muzea, především s M. Maňourovou a autorem tohoto článku. Po tzv. kalenském obzoru se zaměřil také na veselský a rudnický obzor. Následovalo vyhledávání a systematický výzkum lokalit ve vnitrosudetské pánvi v širším okolí Broumova a posléze rozšířil také své aktivity do boskovické brázdy. „Svému“ terénu zůstal věrný i v posledních dvaceti letech, jen menší pozornost věnoval lokalitám na Broumovsku.

Při studiu starých sběrů uložených zejména v Národním muzeu S. Štamberg došel k závěru, že i když jde o účtyhodné kolekce, fosiliemi významně zastoupené lokality vyžadují nový systematický výzkum. Bez něho by totiž nebylo možné získat ucelené informace o někdejší prostředí i celém společenstvu organismů, které je obývalo. Rovněž zjistil, že nálezy pochází téměř výhradně z lokalit, kde kdysi probíhala těžba vápenců či bituminózních břidlic. Další potenciální lokality byly tehdy opomíjeny. S. Štamberg se tedy zaměřil nejen na naleziště již dříve známá podle nálezů fosilií a z odborné literatury, ale i na prozkoumání dalších, z paleontologického hlediska nadějných výchozů. V boskovické brázdě navázal na výzkumy prof. Z. Špinara z 50. let minulého století. Šlo o lokality v její severní části, v okolí Letovic. Velké nové odkryvy, zejména v katastru obcí Kladoruby, Kochov, Drválovice a Chrudichromy, poskytly bohatý a vědecky cenný materiál kosterních pozůstatků obojživelníků a ryb. Zároveň mu umožnily velmi dobré porovnání stratigrafického stáří zkoumaných fosiliferních horizontů. Během detailního studia jednotlivých výchozů zjistil, že tzv. kochovský, mí-

čovský a bačovský obzor odpovídají ve skutečnosti jedinému fosilifernímu obzoru. Získaná fauna z výchozů u Kladorub naopak dokládá, že jde o stratigraficky starší horizont. Po roce 2000 se S. Štamberg zaměřil na jižní část brázdy, na okolí Moravského Krumlova a Neslovic. Od Moravského Krumlova byla v té době známa jen poměrně bohatá flóra. Z obratlovců zde do té doby však existovaly jen vzácné nálezy drobných rybích šupin. V rozpadavých jílovcích se S. Štambergovi při trpělivém štípaní po laminách podařilo objevit kosterní pozůstatky paprskoploutvých ryb, obojživelníků i xenokantidních žraloků. Překvapivé výsledky poskytla „Rybičková skála“ u Neslovic, lokalita známá již z 80. let 19. století. Publikované údaje o nálezech ryb z této dnes již chráněné lokality byly však velice kusé a nejasné. Po objevu fosiliferních sedimentů pokračujících od „Rybičkové skály“ k jihu mimo chráněné území nalezl ve velkém odkryvu stovky drobných rybek z čeledi Aeduellidae. Šlo o první objev eduellidních ryb na území Českého masivu.

V posledních letech se S. Štamberg věnuje i nově objeveným lokalitám ve střední části boskovické brázdy v okolí Černé Hory. Jejich faunistický obsah dokládá blízké vztahy k některým výchozům z okolí Letovic. Při vyhledávání lokalit v boskovické brázdě mu neocenitelnou pomoc poskytuje neúnavný sběratel zkamenělin Tomáš Viktorín z Brna. S jeho významným přispěním získává faunu z míst, které se zdála v minulosti faunisticky zcela sterilní. Samozřejmě se zaměřuje především na vyhledávání paprskoploutvých ryb. Během intenzivních sběrů se ovšem podařilo nashromáždit také velké množství dalších druhů živočichů i obsáhlou sbírku flóry. Permské rostlinné fosilie uložené v depozitářích Muzea Východních Čech v Hradci Králové zatím čekají na zpracování, další skupiny obratlovců si již našly své specialisty, kteří jim věnují náležitou pozornost. Akantody částečně zpracoval Jaroslav Zajíc (Geologický ústav Akademie věd), obojživelníkům se věnují Jozef Klembara (Univerzita Komenského v Bratislavě) a Sebastien Steyer (Muzeum přírodních věd v Paříži). Silné tektonické postižení permských vrstev boskovické brázdy značně komplikuje stratigrafickou korelaci vrstev z různých výchozů. Právě nově objevované lokality a z nich získávaný ucelený přehled o faunistických společenstvech jsou příslibem, že určité vrstvy bude možné navzájem paralelizovat.

Obdobně jako v boskovické brázdě S. Štamberg nadále studuje paleontologicky nadějně lokality v podkrkonošské pánvi. Nejde tedy o náhodné sběry, nýbrž o systematické vyhledávání lokalit a jejich intenzivní exploataci. Zde mu vydatně pomáhá sběratel zkamenělin Martin Lapacík z Turnova. Mnohé ze svých významných nálezů věnoval do sbírek Muzea východních Čech v Hradci Králové. V rudnickém obzoru vrchlabského souvrství získával S. Štamberg fosilie ze sedmi lokalit mezi Vrchlabím a Semily. Shromáždění údajů o faunistickém obsahu jednotlivých vrstev tak nezřídka probíhá i několik let. Terénní práce ve velice pevných jílovcích rudnického obzoru jsou fyzicky velmi náročné. S kladivem, sekáčem, krumpáčem i palicí se ve sladkovodních sedimentech často nespokojí. Pokud se snaží získat nějaký větší, co nejméně porušený exemplář ryby, žraloka či obojživelníka přichází ke slovu i těžká benzinová pila s diamantovým kotoučem. Očistit profil zpravidla znamená nejprve odstranit zeminu na povrchu, pak odtěžit i několik metrů mocný sled „jalových“ vrstev v nadloží fosiliferního obzoru. Konečně velkoplošně odkrytou vrstvu rozdělí na kvadranty cca 60 x 80 cm, podle nichž horninu nařeže a odtrhne od podloží. Řezání horniny je práce nejen hlučná, ale nesmírně špinavá. Často je žádoucí nechat natěženou horninu určitou dobu větrat, aby byla dobře štípatelná po vrstevních plochách. Pak teprve přichází ke slovu vlastní sběr. Jenže nechat výsledek této sisyfovské práce týdný bez dozoru je, jak se Standa nejednou přesvědčil, riskantní záležitost. Může se stát, že o výsledek vašeho mimořádného úsilí vás někdo připraví a na lokalitě najdete jen hromadu rozbitého kamení. Podobně jako z rudnického obzoru získává fosilie i z obzoru kalenského. Výsledkem jeho terénních prací je také zjištění, že prosečenské souvrství neobsahuje jen jeden obzor s faunou známý tradičně zejména z Horní Kalné, ale jsou zde přítomny i další fosiliferní vrstvy, jejichž fauna se navzájem liší.

Výsledky terénních výzkumů a anatomických studií paprskoploutvých ryb S. Štamberg průběžně publikoval. Studium typů a množství srovnávacího materiálu v muzeích u nás i ve

Obr. 5. Stanislav Štamberg při terénní práci na lokalitě Hrádecký potok u Semil, 2017. Foto: V. Turek.

mu popsal nový druh rodu *Igornichthys*, dosud známého jen z autunské pánve ve Francii. Postupného odborného zhodnocení se dočkaly i ryby z boskovické brázdy. V první části publikované v roce 2007 se věnoval kromě ojedinělého nálezu elonichtydní ryby z karbonu ze Zastávky u Brna především dvěma novým druhům drobných dravých permských rybek rodu *Letovichthys* a novému druhu eduelidní ryby *Bourbonnella*. Jejich nálezy pocházejí ze severní části boskovické brázdy. Obrovská kolekce permských rybek nashromážděných v okolí Neslovic, v jižní části boskovické brázdy, mu umožnila získat jasnou představu o morfologii další nové eduelidní ryby *Neslovicella rzehaki*. Objev eduelidních ryb v pánvích Českého masivu je dalším dlouho očekávaným dokladem o propojení francouzských, německých a českých pánví během permského období. Další nový druh eduelidní rybky *Neslovicella elongata* objevil mezi množstvím amblypteridních ryb vrchlabského souvrství podkrkonošské pánve. Její výskyt doložil i v pánvi Weissig u Drážďan. Také výkopy v sedimentech prosečenského souvrství v podkrkonošské pánvi přinesly nové objevy eduelidních ryb. Ukázalo se, že to nebyli jen ojedinělí obyvatelé tehdejších permských jezer, jak se původně předpokládalo. Šlo naopak o velice rozšířenou a druhově rozrůzněnou skupinu, hojně zastoupenou nejen ve Francii, ale i u nás a na území Německa. V posledních letech podrobně zkoumal i lokality v katastru obcí Plouznice a Nedvězí ve svrchnokarbonských sedimentech podkrkonošské pánve (Štamberg a kol. 2016; Štamberg & Lapacík 2018).

Rozmanitost permokarbonské fauny, se kterou se v průběhu svých terénních i kamerálních prací setkával, se stala impulzem k monografickému zpracování veškeré dosud známé permokarbonské fauny limnických pánví České republiky (Štamberg & Zajíc 2008). Výsledkem několikaleté práce sestávající z vyhledání typového materiálu, jeho fotodokumentace, upřesňování stratigrafického stáří fosilií a lokalit, ze kterých nálezy pocházejí je publikace, jejíž význam ocení každý paleontolog zabývající se faunou českého limnického permokarbonu.

Systematické studium paprskoploutvých ryb se samozřejmě neobešlo bez detailního seznámení se s typovým a ostatním dostupným srovnávacím materiálem. Ten studoval především ve sbírkách paleontologického oddělení Národního muzea. Další typy a důležité kolekce ryb nutné pro srovnávací studium vyhledával ve sbírkách muzeí a vysokých škol v Berlíně, Vídni, Drážďanech, Bonnu, Mainzu, Stuttgartu, Mnichově, Londýně a Paříži.

Paleogeografická situace v mladších prvohorách byla zcela jiná, než jaká je dnes a tehdejší jezerní pánve na území Evropy, jak S. Štamberg doložil, byly navzájem více či méně

světě (včetně nových nálezů) mu umožnilo revidovat popisy a systematické zařazení již dříve popsaných taxonů. Znovu řešil vztahy mezi rody *Amblypterus* a *Paramblypterus*, které patří v našich permských sedimentech k nejčteněji se vyskytujícím taxonům. Dokonalejší poznání paprskoploutvých ryb poskytlo další důkazy o tom, že permokarbonské fauny pánví Českého masivu, Centrálního francouzského masivu a pánví v Německu jsou si navzájem blízké a že tyto pánve byly po jistou dobu navzájem propojené. Z podkrkonošského per-

propojené. Při studiu paprskoploutvých ryb se pochopitelně neobešel bez úzkých vědeckých kontaktů s kolegy z okolních států Evropy, kteří se zabývali a dnes zabývají stejnou problematikou. Nejdlejší spolupráci udržuje s kolegy z Muzea přírodních věd v Paříži, kde bylo několik odborníků na fosilní paprskoploutvé ryby. Zdrojem prvotních informací byly pro něho kontakty s Danielem Heylerem a Cecile Poplinovou. Tato spolupráce se ještě více rozvinula po politických změnách v roce 1989. Po jejich odchodu do důchodu pokračuje v úzké spolupráci se Sebastienem Steyerem a dalšími kolegy, včetně erudovaných francouzských sběratelů. Velkým přínosem byla pro S. Štamberga účast v týmu provádějícím výkopové práce na významném nalezišti permské fauny v Buxieres-les-Mines (Centrální francouzský masiv). Studii o paprskoploutvých rybách získaných z tohoto naleziště během několikaletých výzkumů publikoval v roce 2018. Ve výzkumech paprskoploutvých ryb Centrálního francouzského masívu v Autunské pánvi a v pánvi Brive nadále pokračuje.

Pro získání obrazu o životě na naší planetě v mladších prvohorách je faunistické společenstvo permokarbonských pánví Českého masívu velmi významné. Je tak zcela pochopitelný zájem zahraničních odborníků podílet se i na výzkumu fauny našich sladkovodních pánví. Nově objevené fosilie obratlovců, které S. Štamberg, ani nikdo jiný u nás nestuduje, předává ke zpracování odborníkům ze zahraničí. Velice blízké pracovní vztahy navázal s kolegy Ralfem Werneburgem (Muzeum, Schleusingen) a Jörgem Schneiderem (Freiberger Bergakademie) z Německa. Spolupráce začala již po paleontologickém kongresu, který S. Štamberg uspořádal v roce 1988 v Hradci Králové. Postupně přerostla ve společný výzkum s kolegy z Univerzity ve Freibergu. Zde S. Štamberg studoval permokarbonské ryby uložené v univerzitních sbírkách, následně navštívil řadu lokalit v Duryňsku a v letech 2014, 2016, 2018 se zúčastnil i výkopových prací pořádaných zmíněnými kolegy za účasti studentů z tamní univerzity. Kolegové z Německa se následně zúčastnili výkopových prací a podíleli se na několika společných studijních projektech, které S. Štamberg organizoval v podkrkonošském permokarbonu a permu boskovické brázdy.

Terénní výzkumy si S. Štamberg umí velmi dobře zorganizovat. Nejednou šlo o velké výkopové práce s pomocí těžké techniky. Nebylo vždy snadné získat k tomu povolení od majitelů pozemků, ale svým vystupováním dokázal přesvědčit každého. Někdy měl v terénu pomocníka – technika, výjimečně mu v rámci své terénní praxe poskytl vydatnou pomoc i zmínění studenti. Většinou byl ale v terénu sám, což mu mohlo být v r. 2017 osudné. Tehdy na Semilsku, při slézání svahu k hluboce zaříznutému Hrádeckému potoku uklouzl a zranil se na noze o větev tak, že mohl vykrvácet. Bez možnosti zavolat jakoukoliv pomoc mobilem se musel, s tím co měl po ruce, provizorně ošetřit, dostat z lesa a dovléci k autu vzdálenému od lokality téměř dva kilometry. Pak mohl teprve v poněkud zuboženém stavu vyhledat nejbližší lékařskou pomoc.

Obr. 6. Stanislav Štamberg při terénní práci v Semilech (za střelnicí), 2016. Foto: M. Souček.

Otevření hranic po roce 1989 S. Štambergovi umožnilo zúčastnit se řady velkých setkání s předními zahraničními odborníky zabývajícími se stejnou problematikou a také studovat faunu z často velmi vzdálených lokalit. Šlo např. o *První paleontologický kongres* v Sydney v r. 2002, kongres *Ranní obratlovci – nižší obratlovci* v Gramadu v Brazílii v r. 2004, kongres věnovaný permokarbonské fauně v Maroku v r. 2006, kongres o paleozoické fauně a flóře v Albuquerque v Novém Mexiku (USA) v r. 2013. Mimo tyto kongresy se v r. 1984 zúčastnil symposia *Table ronde international* v Paříži, v r. 1990 konference věnované nižším obratlovcům a permokarbonu v Bad Dürkheimu (Německo) a v letech 1990, 1995, 1997 výročních konferencí a exkurzí francouzské *Asociace geologů permu* v Autunu (Francie), Freibergu (Německo) a Buxieres-les-Mines (Francie), v letech 2004 a 2014 také pracovních konferencí ve Freibergu. Z dalších pracovních setkání šlo o řadu paleontologických konferencí v České a Slovenské republice. V roce 1988 zorganizoval v Hradci Králové poprvé Mezinárodní symposium *Výsledky výzkumu permokarbonské fauny*, o dvacet let později tamtéž (ve spolupráci s J. Zajícem z Geologického ústavu AVČR) výroční setkání francouzské *Asociace geologů permu – 5. symposium o permokarbonské fauně*. Na obě zasedání navázaly terénní exkurze, kterých se zúčastnili odborníci nejen z Evropy, ale i ze Severní Ameriky a Austrálie.

I v posledních letech jsem se S. Štambergem a s některými svými kolegy z Národního muzea do terénu vydal, abychom se s „jeho“ novými lokalitami blíže seznámili a zároveň se pokusili odtud získat fosilie pro muzejní sbírky. Uvědomil jsem si přitom, jaký je rozdíl sbírat bezobratlé v mořských sedimentech Barrandienu a obratlovce v sladkovodním permokarbonu. Pokud se někde permokarbonské sedimenty těžily, šlo většinou o malé odkryvy pro místní potřebu, výjimečně i důlní způsob. Velké lomy v nich chybí. V Barrandienu, kde je lomů bezpočet, si navíc většinou vystačíme s běžným vybavením do terénu. Benzinovou pilu sebou zpravidla brát nepotřebujeme. Mnohé permokarbonské lokality jsou na zkameněliny velmi chudé a získat z nich cokoliv pro sbírky stojí velké úsilí a trpělivost. Zonální fosilie zde často chybí nebo jsou vzácné, druhová diverzita je ve sladkovodním prostředí malá. Proto je korelace některých horizontů obtížná. Někdy fosilie tušíte jen pod nerovnostmi vrstevních ploch a mechanicky se na místě vypreparovat nedají. Pak nezbyvá než velké bloky hornin dopravit do muzejní laboratoře a horninu ulpívající na povrchu odstraňovat třeba vibrační jehlou nebo chemicky. Odlišné chemické složení horniny a fosilních kostí na některých lokalitách boskovické brázdy umožňuje horninu zakrývající fosilii postupně vhodnou kyselinou odleptávat. Týdny trvající práce vyžaduje neustálé opakování procesu – slévání „vyčerpané“ kyseliny a dolévání nové, jakož i průběžnou kontrolu stavu leptaného objektu. Výsledkem je však odkrytí detailů anatomických struktur, které poskytují jedinečnou možnost získání komplexní představy o stavbě preparovaných koster. Tuto metodu S. Štamberg uplatňuje při preparaci paprskoploutvých ryb i diskosauriscidních obojživelníků určených jak k dalšímu studiu, tak pro výstavní účely.

Během svého působení v Muzeu východních Čech v Hradci Králové S. Štamberg nashromáždil největší kolekci permokarbonských ryb východní části Českého masivu, čítající několik tisíc exemplářů. Přitom nikdy neměl ku pomoci kvalifikovaného technika či preparátora, a tak si veškeré preparátorské práce zajišťoval sám. Mechanická preparace vibrační jehlou pod mikroskopem klade vysoké nároky na trpělivost, jemnou motoriku rukou a dokonalou znalost morfologie preparovaného objektu. Také této činnosti, ve které se mistrovsky vypracoval, musel každoročně věnovat desítky či dokonce stovky hodin. Výsledek jedné jeho perfektní preparace, která se protáhla na řadu měsíců, dokládá nedávný unikátní nález permského temnospondylního obojživelníka z Arnultovic v Podkrkonoší (obr. 7).

S. Štamberg dosud publikoval 56 vědeckých a odborných článků (u 45 z nich je jejich jediným autorem), 14 abstraktů přednášek a 4 exkurzní průvodce. Jeho práce se vyznačují pečlivostí a vědeckou přesností, ilustrace jsou technicky dokonalé. Jsou po něm popsány akanthod *Acanthodes stambergi* Zajíc, 2005 a temnospondylní obojživelník *Sclerocephalus stambergi* Klembara & Steyer, 2012. Oba pochází z permu boskovické brázdy, které zde objevil.

Se stejným nasazením s jakým studoval paprskoploutvé ryby a lokality, na nichž se vyskytují, se věnoval v Muzeu východních Čech v Hradci Králové i popularizaci paleontologie.

Svědčí o tom nejen 16 populárně vědeckých článků, ale především 13 realizovaných výstav s geologickou a paleontologickou tematikou, kde byl autorem či spoluautorem scénářů. Významně se podílel i na jejich výtvarném řešení a celkové instalaci. V letech 1971–86 pracoval na geologické části expozice *Příroda severovýchodních Čech* a o devět let později otevřeně *Přírody východních Čech* (1995). Pak šlo o dalších jedenáct výstav, z nichž některé vznikaly ve spolupráci s Národním muzeem, Přírodovědeckým muzeem ve Vídni a Státním muzeem pro mineralogii a geologii v Drážďanech. Mineralogické výstavy připravoval spolu s erudovaným amatérským mineralogem Z. Doubkem. Materiál ze svých nových sběrů vydatně využíval jak pro účely stálých expozic, tak krátkodobých výstav. V letech 2016 až 2017 připravil ve spolupráci s Janem Juráčkem rovněž scénář nové geologické expozice, s jejíž instalací se počítá ve Vrbenského kasárnách po jejich kompletní rekonstrukci.

Obr. 7. Stanislav Štamberg s vypreparovanou lebku unikátního nálezu permského temnospondylního obojživelníka z Arnultovic, 2019. Foto: L. Váchová.

Od roku 1974 žije S. Štamberg ve Stěžerech v domě, který si postavil. Na přilehlém pozemku si vytvořil podmínky pro své koníčky, které však měly i nezanedbatelný ekonomický přínos na rodinu. Kromě domácích zvířeny, jako slepic, králíků, šlo dříve především o chov polárních a stříbrných lišek a také různého exotického ptactva. V malém hospodářství občas nechybělo ani prase a na zahradě také různé užitkové plodiny. S. Štamberg nikdy nezahálí. Všem, co chová či pěstuje, věnuje náležitou péči. Se stejným nasazením se věnuje i rodině. Oběma dcerám – Olze a Monice – významně pomohl se stavbou rodinných domků, jeho rodina se úspěšně rozrůstá, a tak mu ke dvěma dcerám postupně přibyla čtyři vnoučata. Najde si ale i čas třeba na volejbal či tenis s kamarády. Jak všechno v pohodě, kterou šíří kolem sebe zvládá, těžko pochopit. Jistě za tím však stojí nezměrná píle, houževnatost, trpělivost i neutu- chající zápal pro vědu, stejně tak jako i všestranné pochopení a podpora, které se mu dostává od jeho ženy Evy. Nejspíš pod vlivem dlouhodobého bádání v horninách, které se usazovaly v tropickém podnebí karbonu a permu, vyhledává v zimních měsících odpočinek v tropickém či subtropickém pásmu. S rodinou navštívil různé destinace v blízkosti rovníku, opakovaně se však vrací do Thajska. Na dovolenou si ovšem kromě beletrie vždy nepamene přibalit i několik odborných publikací. Léto naopak tráví v lese na lokalitách na Semilsku nebo na Moravě u Malé Lhoty. S kladívkem v ruce objevuje fosilní pozůstatky rostlin a živočichů, které před ním ještě nikdo nikdy neviděl. A když se přidá příjemné počasí, pak jak říká „předčí tento pobyt v terénu dovolené ve všech vyhlášených světových destinacích.“

Nezbývá mi, než za sebe a kolegy z paleontologického oddělení Národního muzea přát Stanovi pevně zdraví do dalších let, aby mohl nadále a se stejným zápalem a energií pokračovat ve výzkumech permokarbonských sedimentů, těžit z nových objevů, stejně tak jako věnovat se svým koníčkům a rodině a nadále šířit kolem sebe pohodovou atmosféru.

Bibliografie

- Štamberg S., 1970: Reptilkoprotiltlen aus tertiären Diatomeenerden von Bechlejovice in Böhmen. – *Časopis pro mineralogii a geologii* 15, 3: 217–225.
- Štamberg S., 1973: Přehled permokarbonských druhů ryb řazených k rodu *Paramblypterus* (Actinopterygii). – *Acta Musei Reginahradecensis A: Scientiae Naturales* 14: 19–43.
- Štamberg S., 1975: New data on the osteology of genus *Paramblypterus* (Actinopterygii). – *Věstník Ústředního ústavu geologického* 50: 305–309.
- Štamberg S., 1976: Revision of genus *Paramblypterus* (Actinopterygii) from the Lower Permian of Bohemia. – *Sborník geologických věd, Paleontologie* 18: 9–52.
- Štamberg S., 1978: New data on *Pyritocephalus sculptus* (Pisces) from the Carboniferous of the Plzeň Basin. – *Paleontologická konference „77“ Universita Karlova*, 275–288. Praha.
- Štamberg S. & Lang V., 1979: Nález trnů rodu *Listracanthus* (Chondrichthyes) v kulmských břidlicích Moravy. – *Věstník Ústředního ústavu geologického* 54, 5: 301–304.
- Štamberg S., 1981: Některé další výsledky studia permokarbonských ryb ze severovýchodních Čech. – *Acta Musei Reginahradecensis A: Scientiae Naturales* 16: 107–124.
- Štamberg S., 1982: Výsledky paleontologických výzkumů na lokalitě Horní Kalná v podkrkonošské pánvi. – *Acta Musei Reginahradecensis A: Scientiae Naturales*, 17: 5–51.
- Štamberg S., 1983: Revision of the genus *Sceletophorus* (Actinopterygii) from the Carboniferous of the Plzeň Basin. – *Acta Musei Reginahradecensis A: Scientiae Naturales* 18: 43–74.
- Zajíc J. & Štamberg S., 1985: Summary of the Permocarboniferous freshwater fauna of the limnic basins of Bohemia and Moravia. – *Acta Musei Reginahradecensis A: Scientiae Naturales* 20: 61–82.
- Štamberg S., 1986: Fish *Spinarichthys dispersus* (Actinopterygii) from the carboniferous of Bohemia. – *Acta Universitatis Carolinae, Geologica, Špinar Volume* 2: 155–169.
- Štamberg S., 1986: Poissons Permocarbonifères de Tchecoslovaquie. – *Bulletin de la Société d'histoire naturelle d'Autun (France)* 116: 99–113.
- Štamberg S., 1989: Mezinárodní sympozium „Výsledky výzkumů permokarbonské fauny“ v Hradci Králové. – *Časopis pro mineralogii a geologii* 34, 1: 110–111.
- Štamberg S., 1989: Fishes of the Central Bohemian Carboniferous Basins and their relations to the fauna of other analogous regions. – *Acta Musei Reginahradecensis A: Scientiae Naturales* 22: 87.
- Štamberg S., 1989: Scales and their utilization for the determination of actinopterygian fishes (Actinopterygii) from Carboniferous basins of Central Bohemia. – *Časopis pro mineralogii a geologii* 34, 3: 255–269.
- Štamberg S., 1990: New finds of Actinopterygian fishes in the sediments of the Rudník Horizon (Krkonoše Piedmont Basin, Bohemia). – In: Roček Z. (ed.): *Czechoslovak Paleontology 1990*: 25. Charles University. Praha.
- Štamberg S., 1990: Preliminary results of the study of Actinopterygian fishes from the Boskovice Furrow. – In: Roček Z. (ed.): *Czechoslovak Paleontology 1990*: 26. Charles University. Praha.
- Štamberg S., 1991: Actinopterygians of the Central Bohemian Carboniferous Basins. – *Acta Musei Nationalis Pragae B*, 47, 1–4: 25–104.
- Štamberg S., 1993: *Paramblypterus gelberti* (Goldfuss, 1847), a new find of an actinopterygian fish in sediments of the Rudník horizon (Krkonoše Piedmont Basin, Bohemia). – In: Heidtke U. (ed.): *New Research on Permo-Carboniferous Faunas*. – *Pollichia-Buch* 29: 83–88. Bad Dürkheim.
- Štamberg S. (1994): Comparison of actinopterygian fishes from the Autun Basin (France) and the Krkonoše Piedmont Basin (Eastern Bohemia). – *Věstník Českého geologického ústavu* 69, 2: 19–24

- Štamberg S. & Zajíc J., 1994: *Setlikia bohémica* gen. et sp. nov., a new actinopterygian fish (Actinopterygii, Igonichthyidae) from the Late Carboniferous of Bohemia – Věstník Českého geologického ústavu 69, 3: 53–58
- Štamberg S., 1995: Nové paleontologické nálezy z veselského obzoru podkrkonošské pánve. – Zprávy o geologických výzkumech v roce 1994, 167–168.
- Zajíc J. & Štamberg S., 1996: Osmé mezinárodní sympozium o nižších obratlovcích v Paříži. – Věstník ČGÚ 71, 1: 81–82.
- Štamberg S., 1997: New discoveries of palaeoniscoid fishes and other fauna and flora from the northern region of Boskovice Furrow, Czech Republic. – Journal of the Czech Geological Society 42, 1-2: 111–120.
- Štamberg S., 1998: Výroční exkurze francouzské asociace geologů permu na významné paleontologické naleziště. – Věstník ČGÚ 73, 2: 111–112
- Štamberg S., 1998: Preliminary results of the study of Permian actinopterygian fishes from Buxieres-les-Mines (Allier, France). – Acta Musei Reginaehradecensis A: Scientiae Naturales 26: 173–178.
- Štamberg S., 1999: Paleontologické výzkumy přírodovědeckého oddělení Muzea v Hradci Králové v roce 1999. – Acta Musei Reginaehradecensis A: Scientiae Naturales 27: 233–234.
- Štamberg S., 1999: Paleontologické lokality permu olivětínských vrstev vnitrosudetské pánve a přehled fauny. – Acta Musei Reginaehradecensis A: Scientiae Naturales 27: 3–18.
- Štamberg S., 2000: Actinopterygians (Palaeoniscoids). – In: Steyer, J.S. *et al*: New data on the Flora and fauna from the Supper most Carboniferous – Lower permian of Buxieres-les-Mines, Bourbon l'Archambault Basin (Allier, France). A preliminary report. – Bulletin de la Société géologique de France 171, 2: 239–249.
- Štamberg S., ZAJÍC, J., 2000: New data on the osteology of actinopterygian fish *Sphaerolepis kounoviensis*. – Věstník Českého geologického ústavu 75, 4: 455–458.
- Štamberg S., 2001: Fin spine of a ctenacanthoid shark (Elasmobranchii, Ctenacanthoidea) from the Upper Stephanian of the Krkonoše Piedmont Basin (Bohemia). – Bulletin of the Czech Geological Survey 76, 2: 141–148.
- Štamberg S., 2002: Actinopterygian fishes from the new Lower Permian locality of the Krkonoše Piedmont Basin. – Journal of the Czech Geological Society 47: 1–2.
- Štamberg S., 2003: Chemical preparation of vertebrates from the Lower Permian of the Boskovice Furrow. – Acta Musei Reginaehradecensis A: Scientiae Naturales 29: 143–150.
- Štamberg S., 2003: Dvě významné paleontologické lokality ve spodním permu severní části Boskovické brázd. – Zprávy o geologických výzkumech v roce 2002: 153–155.
- Štamberg S., 2003: Paprskoploutvá ryba *Sphaerolepis* (Trissolepididae, Actinopterygii) ve vnitrosudetské pánvi. – Zprávy o geologických výzkumech v roce 2002: 155–156.
- Zajíc J. & Štamberg S., 2004: Selected important fossiliferous horizons of the Boskovice Basin in the light of the new zoopaleontological data. – Acta Musei Reginaehradecensis A, Scientiae Naturales 30: 5–14.
- Štamberg S., 2006: Carboniferous/Permian actinopterygian fishes of the continental Basins of the Bohemian Massif, Czech Republic: an overview. – In: Lucas S. G., Cassinis, G. & Schneider, J. W. (eds): Non-Marine Permian Biostratigraphy and Biochronology. Geological Society, London, Special Publications 265: 217–230.
- Štamberg S., 2007: Permo-Carboniferous Actinopterygians of the Boskovice Graben. Part 1. *Neslovicella*, *Bourbonnella*, *Letovichthys*, *Elonichthys*. – Hradec Králové: Muzeum východních Čech v Hradci Králové, 155 pp.
- Štamberg S., 2007: The collection of actinopterygian fishes from the Vrchlabí Formation (Lower Permian, Asselian) of the Krkonoše Piedmont Basin (Bohemia) at the Natural History Museum in Vienna. – Acta Musei Reginaehradecensis A, Scientiae Naturales 32: 5–10
- Štamberg S. & ZAJÍC, J., 2009: Carboniferous and Permian faunas and their occurrence in the limnic basins of the Czech Republic. – Hradec Králové: Muzeum východních Čech v Hradci Králové, 224 pp.

- Štamberg S., 2010a: A new aeduellid actinopterygian from the Lower Permian of the Krkonoše Piedmont Basin (Bohemian Massif) and its relationship to other Aeduellidae. – *Bulletin of Geosciences* 85, 2: 183–198
- Štamberg S., 2010b: Taxonomic remarks on *Rhabdolepis saarbrueckensis* Gardiner, 1963 (Osteichthyes Actinopterygii) and its relationship to some actinopterygians from the Late Carboniferous of the Bohemian Massif, Czech Republic. – *Journal of the National Museum (Prague), Natural History Series* 179, 15: 153–170.
- Štamberg S., 2012: Permské aktinopterygijní ryby a jejich využití pro paralelizaci výchozů významných fosiliferních obzorů podkrkonošské pánve. – *Zprávy o geologických výzkumech v roce 2011/ C – Paleontologie*: 149–150.
- Štamberg S., 2013: Permská fauna jižní části boskovické brázdy z okolí Moravského Krumlova. – *Zprávy o geologických výzkumech v roce 2012/ C – Paleontologie*: 199–201.
- Štamberg S., 2013: *Aeduellid fishes* (Actinopterygii) of the Bohemian Massif (Czech Republic) across the Carboniferous – Permian boundary. – In: Lucas, S. G. et al. (eds): *The Carboniferous – Permian Transition*. New Mexico Museum of Natural History and Science Bulletin 60: 417– 422.
- Štamberg S., 2013: Knowledge of the Carboniferous and Permian Actinopterygian Fishes of the Bohemian Massif – 100 years after Antonín Frič. – *Acta Musei Nationalis Pragae B* 69, 3-4: 159–181.
- Štamberg S., 2013: New data on the osteology of the actinopterygian fish *Amblypterus* and the relationship between *Amblypterus* and *Paramblypterus*. – *Acta Musei Nationalis Pragae B* 69, 3-4: 183–193.
- Hosgör I., Štamberg S., 2014: A first record of late Middle Permian actinopterygian fish from Anatolia, Turkey. – *Acta Geologica Polonica*, 64, 2: 147–159.
- Štamberg S., 2014: Fossiliferous Early Permian horizons of the Krkonoše Piedmont Basin and the Boskovice Graben (Bohemian Massif) in view of the occurrence of actinopterygians. – *Freiberger Forschungshefte, C* 548, psf. 22: 45–60.
- Štamberg S., 2014: Nález kosterních fragmentů velkého obojživelníka a další permské fauny z lokality Arnultovice v podkrkonošské pánvi. – *Zprávy o geologických výzkumech za rok 2013/ C – Paleontologie*: 94–97.
- Štamberg S., 2015: Paprskoploutvé ryby a další fauna obratlovců z fosiliferních obzorů spodních vrstev letovického souvrství (spodní perm) boskovické brázdy. – *Zprávy o geologických výzkumech v roce 2014/C – Paleontologie* 49: 71–74.
- Štamberg S., 2016: Actinopterygians of the Stephanian sediments of the Krkonoše Piedmont basin (Bohemian Massif) and their palaeobiogeographic relationship. – *Bulletin of Geosciences* 91, 1: 169–186.
- Opluštil S., Schmitz M., Kachlík V. & Štamberg S., 2016: Re-assessment of litostratigraphy, biostratigraphy, and volcanic activity of the Late Paleozoic Intra-Sudetic, Krkonoše-Piedmont and Mnichovo Hradiště basins (Czech Republic) based on new U-Pb CA-ID-TIMS ages. – *Bulletin of Geosciences* 91, 2: 399–432.
- Štamberg S., 2016: A new actinopterygian species of *Igornichthys* Heyler, 1972 from the Permian of the Krkonoše Piedmont Basin (Bohemian Massif, Czech Republic), and its relationship to the actinopterygians of other European Permo-Carboniferous basins. – *Geodiversitas* 38, 4: 475–488.
- Štamberg S., 2016: Paleontologické výzkumy významné lokality rudnického obzoru (spodní perm) v podkrkonošské pánvi. – *Geoscience Research Reports* 49: 27–30.
- Štamberg S., Schneider J. & Werenburg R., 2016: Fossil fauna and flora of a re-discovered fossiliferous locality in the Late Carboniferous Ploužnice Horizon of the Krkonoše-Piedmont Basin, Bohemian Massif. – *Fossil Imprint* 72, 3-4: 215–224.
- Štamberg S., 2017: Research by the Museum of Eastern Bohemia in Hradec Králové on significant localities with Permian faunas in the Bohemian Massif – Part 1 – Krkonoše Piedmont Basin, Rudník member. – *Acta musei Reginaehradecensis A: Scientiae Naturales* 36, 1-2: 23–46.

- Štamberg S. & Lapacík M., 2018: Nové zoopaleontologické nálezy v ploužnickém obzoru (pennsylvan) podkrkonošské pánve. – *Geoscience Research Reports* 51, 2: 103–106.
- Štamberg S., 2018: Actinopterygians of the Permian lokality Buxières-les-Mines (Bourbon-*l'Archambault Basin, France*) and relationship to other early Actinopterygians. – *Fossil Imprint* 74, 3-4: 245–291.
- Štamberg S., Lapacík M. & Schneider J.W., 2019: Nové nálezy obratlovců z asselu choťevického souvrství podkrkonošské pánve. – *Geoscience Research Reports* 52, 1: 71–74.

Publikované abstrakty přednášek

- Štamberg S., 2002: Aeduellids (Actinopterygii) from the Lower Permian of the Bohemian Massif. – IPC2002, Geological Society of Australia, Abstracts 68, 148–149. Sydney.
- Štamberg S., 2003: Paprskoploutvé ryby spodního permu boskovické brázdy – současný stav poznání. – Sborník vědeckých prací VŠB – Technické Univerzity Ostrava, řada hornicko-geologická 49, 32–34. Ostrava.
- Štamberg S., 2004: Actinopterygians of the Czech Massif on the boundary of the Carboniferous and Permian. – 10th International Symposium on Early Vertebrates/Lower Vertebrates, Abstracts, 33–34. Gramado.
- Štamberg S., 2004: Lower Permian actinopterygian fishes and their occurrence in the fossiliferous horizons of the Boskovic Graben. – Workshop & IGCP 469 Central European Meeting „Freiberg 2004“, Geological Institute, Freiberg University, October, 9–11, 2004, p. 39. Freiberg.
- Štamberg S., 2005: Nové nálezy paprskoploutvých ryb a další fauny ve spodním permu boskovické brázdy. – In: Lehotský, T. (ed.): 6. paleontologický seminář – sborník příspěvků. Univerzita Palackého, p. 57–58. Olomouc.
- Štamberg S., 2005: Paprskoploutvé ryby permokarbonských limnických pánví Českého masivu. – In: Breiter, K. (ed.): 2. sjezd České geologické společnosti Slavonice 19.–20. října 2005, Sborník abstrakt a exkurzní průvodce, p. 97. Praha.
- Štamberg S., 2006: Late Palaeozoic actinopterygian fishes of the continental basins of the Bohemian Massif, Czech Republic. – La 5eme Réunion du Groupe Marocain du Permien et du Trias, GMPT-5, El Jadida, Maroc, 26-29 Avril 2006, Resumes, Abstracts, p. 78. El Jadida.
- Štamberg S. & Zajíc J., 2008: Carboniferous and Permian faunas and their occurrence in the limnic basins of the Czech Republic. – In: Štamberg S. & Zajíc, J. (eds): *Faunas and Palaeoenvironments of the Late Palaeozoic*, 45–46. Museum of Eastern Bohemia at Hradec Králové.
- Štamberg S., 2011: Upper Palaeozoic actinopterygians and possibility of their use for biostratigraphy of continental Permo-Carboniferous basins of Central Europe. In: Lebedev, O. & Ivanov, A. (eds): *Abstract Volume of the II International Obruchev Symposium „Palaeozoic Early Vertebrates“*, St. Petersburg, p. 43.
- Štamberg S., 2014: Fossiliferous Early Permian horizons of the Krkonoše Piedmont Basin and the Boskovic Graben (Bohemian Massif) in view of the occurrence of actinopterygians. – In: Elicki O., Schneider J.W. & Spindler F. (eds): *CPC-2014 Field Meeting on Carboniferous and Permian Nonmarine – Marine Correlation*, Abstract volume, p. 65. Freiberg.
- Štamberg S., 2017: Permské fosiliferní horizonty severní poloviny boskovické brázdy a jejich paralelizace na základě fauny. – *Paleozoikum 2017 – Sborník abstraktů*, 22–24. Masarykova univerzita, Brno.
- Štamberg S., 2018: Actinopterygians of the family Aeduellidae in the Permo-Carboniferous basins of the Czech Republic. – *Folia, Special Volume 2018*: 90. Praha & Plzeň.
- Ploch I., Kiersnowski H., Raszynski P., Šimůnek Z., Štamberg S., Voigt S., Wojewoda J. & Zajíc J., 2018: First comprehensive investigation of the Permian Intra-Sudetic basin – new transnational point project. – *Folia, Special Volume, 2018*: 67. Praha & Plzeň.
- Raszynski P., Kiersnowski H., Ploch, I., Šimůnek, Z., Štamberg S., Voigt S., Wojewoda J. & Zajíc J., 2018: Life in the early Permian – Paleontological expedition near Tłumaczów (Intrasudetic synclinorium, Poland–Czech border area). – *Folia, Special Volume, 2018*: 71. Praha & Plzeň.

Exkurzní průvodci

- Martínek K., Štamberg S. & Zajíc J., 1997: Krkonoše Piedmont Basin. Excursion Guide. – Third World Congress of Herpetology: 1–6. Praha.
- Štamberg S., Prouza V., Zajíc J. & Martínek K., 1998: Annual Excursion of AGP 1998 – Bohemian Permocarboriferous Basins. – Regional Museum of Eastern Bohemia: 1–46. Hradec Králové.
- Štamberg S., Zajíc J., Martínek K., Prouza V. & Šimůnek Z., 2008: Excursion guide – Krkonoše Piedmont Basin and Boskovice Graben. – In: Štamberg S. & Zajíc J. (eds): Faunas and palaeoenvironments of the Late Palaeozoic, 57–77. Museum of Eastern Bohemia at Hradec Králové.
- Opluštil K., Martínek K., Lojka R., Rosenau N., Zajíc J., Šimůnek Z., Drábková J., Štamberg S., 2014: The Carboniferous – Permian basins of Central and Western Bohemia Krkonoše Mt. Foreland and the Bohemian Massif, Czech Republic. – In: Schneider, J.W., Opluštil, s., Scholze, F. (eds): CPC-2014 Field Meeting on Carboniferous and Permian Nonmarine – Marine Correlation, Excursion Guide. Pp. 14–54. Freiberg.

Vědecko-populární články a doprovodné texty k výstavám

- Štamberg S., 1983: Geologická část. – In: Lohniský & kol.: Příroda severovýchodních Čech. Průvodce stálou expozicí. Krajské muzeum východních Čech v Hradci Králové. 20 pp.
- Štamberg S., 1988: Významná paleontologická lokalita v Podkrkonoší. – Památky a Příroda 13, 8: 502–503.
- Štamberg S., 1988: Za rybami středočeských karbonských pánví. – Živa 5: 190–193.
- Štamberg S., 1989: Okno do nitra Země. – Krkonoše 6: 3–5.
- Štamberg S., 1994: Dinosauři nebyli jediní. – Hradec Králové: Muzeum východních Čech v Hradci Králové: 1–13.
- Štamberg S., 1995: Geologický vývoj. Vymřelé formy života. – In: Mocek & kol.: Příroda východních Čech. Text k výstavě. Muzeum východních Čech v Hradci Králové: 6–14.
- Štamberg S., 1997: Život v jezeru Boskovické brázdy před 250 miliony let. – Živa 1: 27–29.
- Štamberg S., 1998: Za nejstaršími suchozemskými čtvernožci. – Živa 3: 121–122.
- Štamberg S. & Doubek Z., 1999: Stavební kámen v Hradci Králové. – Hradec Králové: Muzeum východních Čech v Hradci Králové. Text k výstavě, 16 pp.
- Štamberg S., 2002: Za zkamenělinami boskovické brázdy. – Hradec Králové: Muzeum východních Čech v Hradci Králové, 12 pp.
- Štamberg S., 2003: Trnovití rybovití obratlovci mladších prvohor Čech a Moravy. – Živa 1: 32–35. Praha.
- Štamberg S., 2005: Významné paleontologické lokality boskovické brázdy a možnosti jejich ochrany. – Ochrana přírody 59, 2: 49–52.
- Štamberg S. & Doubek Z., 2004: Krása minerálů – Mineralogické zajímavosti východních Čech. – Hradec Králové: Muzeum východních Čech v Hradci Králové, 20 pp.
- Štamberg S., 2004: Když byl Žilov na rovníku. – Obecníček Žilova a Stýskal 9: 29–31.
- Štamberg S., 2005: Život v pravěkých mořích, jezerech a močálech. – Hradec Králové. Publikace ke stejnojmenné výstavě, 20 pp.
- Štamberg S., 2012: Život v jezerech a močálech mladších prvohor. – Hradec Králové: Muzeum východních Čech v Hradci Králové. Publikace ke stejnojmenné výstavě, 48 pp.